JORDÄGAREN

Informationsblad från Orsa Besparingsskog Nr 40 Nov 2009

Innehåll

Sidan
Åtkomstvägar 1
Ingemar minns 2
Markberedning i dag 3
Från jordägarnämndens horisont 3
Verksamhetsplan och resultaträkning 4-5
Värmderåsen – besparingsskogens frivilliga reservat..... 6
Fiskevårdsområdets fiskodling i Noppikoski 7
Kungörelse av jordägarstämma 26 nov..... 8

Foto: Håkan Särnblad

besök vår hemsida
www.orsabesparingsskog.se

Åtkomstvägar

I slutet av september kallade seminariegruppen till seminarium om åtkomstvägar. Bakgrunden till seminariet var den motion om administration av åtkomstvägar som lämnats in till vårstämman. Stämman önskade inför beslut få mer information för att kunna ta ställning till allmänningsstyrelsens förslag till svar på motionen.

Seminariegruppen hade anlitat externa aktörer med erfarenhet av vägfrågor som föreläsare. Kvällen inleddes med att Stefan Gunnarsson från Skogsstyrelsen redogjorde för sina erfarenheter av ett ”Väg 2000”-projekt i Hälsingland. Målsättningen för Väg 2000 är bland annat ökad bärighet på det lågtrafikerade vägnätet, ordnad förvaltning, sammanslagning till större enheter samt utbildning av förtroendevalda. Man vill med andra ord skapa ordning och reda på de enskilda vägarna samt genom att förbättra tillgängligheten öka värdet på skogsägarnas virke.

Leif Kronkvist från Riksförbundet Enskilda Vägar (REV) inledde med att informera om REV:s verksamhet. Därefter redogjorde han för hur man bildar vägförening enligt anläggningslagen samt för olika juridiska och andra allmänna frågor som kan uppkomma i en vägförening.

Nils-Anders Olsson, ordförande och vägfogde för en stor vägsamfällighet runt Forsa i Hälsingland redogjorde för sina erfarenheter av ett storområde som innefattar 22 mil väg och som tidigare skötts av 30 vägföreningar. Enligt Nils-Anders erfarenhet kan lantmäterikostnaderna hållas på en måttlig nivå om man med hjälp av t.ex. Skogsstyrelsen gör så mycket av förarbetet som möjligt, exempelvis utredning avseende andelstal. Nils-Anders förordar en liten styrelse som administrerar flera vägsamfälligheter, ju fler desto bättre verkade hans inställning vara. Fördelar var enligt honom att det blev lättare att anlita entreprenörer, man fick bättre priser, man kunde hantera egna grustäkter och så vidare. I Forsa har ledamöterna timersättning för sitt arbete inom vägföreningen. Nils-Anders förordar vidare att vägföreningens ekonomi baseras på uttag i förhållande till andelstal snarare än på finansiering genom slitageavgifter, eftersom ekonomin blir betydligt mer förutsägbar i det första alternativet. I Forsa vägsamfällighet ligger ekonomiadministrationen utlagd på en redovisningsbyrå, ett förfarande man hade enbart positiva erfarenheter av.

Kvällen avslutades med en frågestund. Sammanfattningsvis kan sägas att samtliga föredragande var överens om nyttan av ordning och reda på vägarna samt att rättigheter och skyldigheter knyts till fastigheten. Nils-Anders poängterade också att trots att han förordar att många föreningar samadministreras så är det möjligt för enskilda vägsamfälligheter att ligga utanför, det viktiga är att man är en juridisk person. Hans erfarenhet från Forsatrakten är dock att de vägsamfälligheter som tidigare valt att stå utanför nu önskar komma in i det samförvaltade storområdet.

Kvällen avslutades med seminarieordförande Tommy Widlunds konstaterande att kvällen innehållit mycket intressant information som deltagarna behövde få tid att fundera på. Ytterligare ett seminarium kommer att hållas i februari, så alla delägare har fortfarande chansen att ta del av de erfarenheter som finns om förvaltning av åtkomstvägar.

Carita Bäcklund

Ingemar minns: Markberedning

För att få ny skog genom frösådd eller markberedning krävs en viss markberedning. Många olika försök med sådana åtgärder har prövats på Besparingsskogen. Markförhållandena är ju väldigt varierande, mycket beroende på hög- eller låglägen i terrängen.

Jägmästare Gustav Kolmodin konstruerade en hästdragen kultivator. Själv har jag aldrig sett den i bruk. En annan metod, buskryckning med häst har jag själv varit med om. Det gick till så att en man körde hästen och en man kopplade en vajer med ögla i den ena änden där en påk träddes in så att man kunde få en snara runt marbusken. Då hästen drog upp marbusken följde ett helt sjok humus med kring rötterna. Det gällde dock att den som håll i påken inte släppte taget.

Kloratbesprutning av ljung höll vi på med i Tjäderåsen 1948. Det var en ljunghed cirka 500 meter vid Tjäderåsen intill Gällsjöstigen. Klorexpulvret blandades med hett vatten i ett tomfat för att det skulle lösas upp innan vi fyllde ryggsprutorna. Men jag har sett att ljungen snart kom tillbaka igen. Det fanns också en hästdragen motorspruta för klorexpulver.

I Noppikoski finns en jordsläde som nog inte använts efter Kolmodins tid. Den är försedd med en rad fack längs vardera sidan av en stor trälår. Facken har spjäll i botten. Den skulle köras på trämyrar, varvid man med en utlösningsanordning släppte ut jordhögar ur facken. Sedan såddes frön i högarna. Manuell markberedning gjordes också på 40-talet.

På 40-talet började hyggesbränningen. Magnusson i Sandsjö var nog den förste som började bränna, han brände ljunghedar och rishögar på hyggena. 1952 var jägmästare Joel Vretlind från Malå på Besparingsskogen och demonstrerade hyggesbränning i Paljakka. Det blev tyvärr regn så hygget blev ej färdigbränt. 1953 brändes det som kan sägas vara det första riktigt löpbrända hygget på Besparingen. Det var ett hygge norr om Tallsjön mellan vägen och järnvägen. Bränning blev sedan den vanligaste och bästa markberedningen i många år framöver. I början var utrustningen bara yxor, spadar, strilkannor och granruskor. Det lades ut jordsträngar runt hygget och fem meter breda brandgator rensades från ris. Omkring 1970 skaffades bärbara brandsprutor med upp till 1½ km brandslang. Några år senare hade vi en ”pensionerad” skotare med tank som rymde 7 m³ vatten. Den specialtillverkades för hyggesbränning och skogsbrandsläckning. Till skotaren kunde kopplas en ”Dolly” för transport på landsväg. På somrarna stod alltid detta ekipage färdigt för utryckning och användes bland annat för släckning av en skogsbrand vid Storstupet.

På 1970-talet började vi också använda hyggesplöjning. Plöjning är den bästa metoden i höglägen där humusen är för tjock att harva eller bränna. Det finns stora arealer sådana marker på Besparingsskogen runt Majkölen, Laxsjön, Gällsjökölen, Kangas, Hornsjön och Yläjärvi. Som tur är hann vi plöja det mesta av dessa marker innan plöjningen förbjöds som markberedningsmetod.

Fläckmarkberedning använde vi oss av en tid, men sedan har harvning blivit allt vanligare. På hedland tycker jag själv dock bäst om bränning. Harven river upp för mycket sten. En bränning framåt hösten är skonsammare mot marken och det tunna humustäcket med renlav. Elden går inte ner för djupt vid den tiden, eftersom renlavens rötter då är fuktiga och inte brinner.

Det ansågs förr att man inte skulle bränna på torra tallmarker eftersom tillväxten kunde hämmas av bränder, men tittar man på skogen i Noppimäki, som brann senast 1880 och många gånger per sekel dessförinnan, så inte har det varit dålig tillväxt. Inte är det dålig tillväxt på hedarna längs Ore älven heller.

Plantörerna som var vana med brännhyggen klagade när vi började med harvning. Hellre blev de lite sotiga än att gå och kliva mellan stenar och risbråte.

Vad beträffar Kolmodins klorat så inte var det mycket bevänt med det, ljung och blåbärsris kom snart tillbaka. Det kom också till kännedom att Kolmodin var delägare och hade ekonomiska intressen för egen del i företaget som tillverkade Klorex.

En liten historia om ”Bergslags” Eriksson, en gammal skogvaktare i Orsa. Han var i Norge på en skogsexkursion. Där var en professor som noterat att det fanns en deltagare från Orsa. Han sökte upp Eriksson för att höra vad han visste om Klorex. ”Ja si” sade Eriksson ”jag hade en kopp hemma som jag använde till rakvatten och så råkade jag ha Klorex i den en gång o tänk att jag har inte behövt raka mej nå mer sen”. Professorn tyckte att det var så roligt att han lade bort titlarna med ”Bergslags” Eriksson.

Text och bild: Ingemar Gustafsson

Klorexspridning med hästdragen motorspridare.

Markberedning idag

Den helt övervägande delen av markberedningen inom Orsa Besparingsskog sker idag med hjälp av harv inför plantering. Metoden har utvecklats och nuförtiden kan man variera trycket på harven beroende på objektets beskaffenhet. Vår målsättning är att inget hygge markbereds kraftigare än vad som behövs för att åstadkomma en god nyetablering av plantor.

En metod som hos oss däremot är ny är grävsådd, inom Orsa Besparingsskog prövades den första gången 2008. Grävsådd innebär att markberedning med grävskopa och sådd sker i samma moment. I Härjedalen har man betydligt längre erfarenhet av metoden och dit var några av våra skogstjänstemän hösten 2007 inbjudna för att ta del av Holmen Skogs erfarenheter. Grävsådden lämpar sig för mycket steniga marker där andra markberedningsmetoder inte ger tillräckligt många bra planteringspunkter. Produktionen på normala marker är för låg för att den där skall utgöra ett realistiskt alternativ, vi kommer uteslutande att använda grävsådd på mycket steniga eller extremt branta marker. För sådden använder vi plantagefrö för att få del av det mervärde både avseende kvalitet och volym som förädlat frö ger. Vi sår antingen tall eller contorta. Tall bör sås under en relativt kort period under våren, contorta däremot kan även sås under hösten. Grävsådden ger oss ett alternativ till hyggesbränning och möjliggör ett bra markberedningsresultat på steniga marker även på områden där tillfredsställande naturliga gränser saknas för hyggesbränning. Vi planerar att fördela ”problemmarkerna” så att vi årligen avverkar något sådant område. Grävsådd ger enligt erfarenheter från Härjedalen bra markberednings- och föryngringsresultat på steniga marker och därför tror vi att metoden kommit till Besparingen för att stanna.

Text och bild: Carita Bäcklund

Grävsådd i ytstenig terräng.

Från Jordägarnämndens horisont

Röjningsprojektet

Under 2009 har vi kört röjningsprojekt i resterande del av Hansjö samt Slättberg. Vi har kvar i Näckådalen och Unntorp.

I Skattungbyn med flera angränsande mindre skifteslag kommer det i november att konkret skickas ut uppgifter om röjningsbehov till de som tidigare anmält intresse.

Det finns många rågångar som behöver tas upp speciellt i röjningsskogar. Ta med dina rågrannar och **märk upp rågångarna!**

Det underlättar inventering samt är ibland ett måste för att få röjningen utförd.

Planläggningsprojektet

I våras levererades planer för Hansjö, Näckådalen och Unntorp samt för Slättberg som har påbörjats och vi fortsätter att leverera i början av december. Skattungbyns karta är just klar så vi kan börja skriva ut planer efter det att Slättberg är klart. Intresseförfrågan har gjorts på Holens skifteslag inför kommande fältsäsong.

Gå gärna in på vår hemsida **www.orsabesparing.se** och jordägarnämnden med fliken bidrag för att se aktuella bidrag.

Sven-Erik Sjöberg

Verksamhetsplan och budget 2010 för Orsa Besparingsskog

Allmänningsstyrelsens inriktning är att Orsa Besparingsskog skall klara en mellan åren varierande avverkningsvolym. Tanken är att vi under år med gynnsamma virkespriser skall öka avverkningsvolymen, medan vi under år med lägre virkespriser minskar avverkningsvolymen. Kombinationen lägre priser och minskad volym kommer de år det är aktuellt att vara en utmaning för organisationen.

Budget	**Budget 2010**	**Budget 2009**	**1/1/2008 12/31/2008**
Rörelsens intäkter m m			
Nettoomsättning	51 951 000	47 411 500	55 664 422
Förändring av lager av produkter i arbete, färdiga varor			661 288
Övriga rörelseintäkter			1 248 076
Summa intäkter m m	**51 951 000**	**47 411 500**	**57 573 786**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter	-5 500 000	-2 700 000	-3 296 601
Övriga externa kostnader	-16 960 900	-15 640 000	-23 898 596
Personalkostnader	-13 100 000	-14 700 000	-15 005 638
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	-4 600 000	-4 080 000	-5 106 190
Summa rörelsens kostnader	**-40 160 900**	**-37 120 000**	**-47 307 025**
Rörelseresultat	**11 790 100**	**10 291 500**	**10 266 761**
Resultat från finansiella investeringar			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	2 500 000	2 500 000	2 545 087
Räntekostnader och liknande resultatposter			-1 930
Summa resultat från finansiella investeringar	**2 500 000**	**2 500 000**	**2 543 157**
Resultat efter finansiella poster	**14 290 100**	**12 791 500**	**12 809 918**
Jordägarnämnden	-6 086 000	-5 871 000	-4 774 441
Jordägarvägar	-5 200 000	-5 710 000	-5 953 724
Summa till delägarna	**-11 286 000**	**-11 581 000**	**-10 728 165**
Resultat före skatt	**3 004 100**	**1 210 500**	**2 081 753**

Skogen

År 2010 förväntar vi oss en normal prisbild för virke och budgeterar därför för ett virkesuttag på 110 000 m³fub, det vill säga normalnivå på uttag. Vi planerar för en gallringsandel på runt 30 %. Fördelning mellan gallring och slutavverkning kan under året snabbt förändras beroende på vad köparna efterfrågar. Vi avser att investera i en ny skördare och skotare för vår egen gallringsgrupp, i synnerhet skördaren är det hög tid att gradera upp. För att öka nyttjandegraden på gallringsskotaren planerar vi fortsättningsvis att skota en viss volym åt våra entreprenörer. Vi planerar fortsatt för en egen gallringsgrupp samt 1½ entreprenörsgrupp. Beträffande vägar på skogen planerar vi inte för några större satsningar, utan räknar med normalt både sommar- och vinterunderhåll, dock finns beredskap för avvikelse. Totalt beräknar vi att resultatet från skogen blir 17 miljoner kronor.

2011 skall Orsa Besparingsskog enligt reglementet ha en ny hushållningsplan. Under året avser vi påbörja laserskanning av hela innehavet som grund för ny skogsbruksplan och avverkningsberäkning. I samband med att Orsa Besparingsskogs innehav skannas avser vi även att flyga över cirka 20 000 ha som underlag för jordägarnämndens återstående skogsbruksplaner.

Beträffande skogsvård budgeterade vi för en kraftsamling på framför allt markberedning och röjning under 2009. Den verkliga markberedningsarealen under 2009 kommer dock att minska, huvudsakligen beroende på en naturvårdshänsyn som blivit större än vi trott. Detta förklarar varför budgeterad planteringsareal 2010 är betydligt lägre än budgeterad markberedningsareal 2009. För 2010 planerar vi harva drygt 500 ha och grävså cirka 80 ha. Röjningen planeras ligga på en årsyta det vill säga drygt 500 ha. Skogsgödsling är ett kostnadseffektivt sätt att öka tillgänglig virkesvolym, för 2010 planerar vi att gödsla 300 ha. Skogsvårdsskulden beräknas öka med 615 tkr eftersom avverkningsarealen ökar i förhållande till innevarande år.

Plantskolan

Tallheds plantskola budgeterar för 2010 intäkter på 10,5 miljoner kronor, vilket är något högre än budget för 2009. Det råder en stor plantbrist i vårt område, därför planerar vi att utnyttja våra växthus maximalt. Redan innevarande år är efterfrågan på plantor stor, detta innebär att en del av de plantor som odlats för leverans 2010 redan levererats i höst. Rörliga kostnader kommer att öka marginellt på grund av att vi sår in maximalt antal växthus, i övrigt hålls material- och övriga kostnader på en i stort sett oförändrad nivå. Plantskolan klarar verksamheten med en mycket liten fast personalstyrka och rekrytering enbart för belastningstoppar. Detta sker utan avkall på plantkvalitet. Under 2009 byter vi ut plasten på ett växthus samt investerar i ny nockventilation. 2010 planerar vi göra motsvarande åtgärd på yttrligare ett växthus, i och med det blir samtliga varmväxthus försedda med nockventilation. Plantskolan budgeterar ett resultat på knappt 2 miljoner kronor för 2010.

Vägar

Vägavdelningen ansvarar dels för jordägarvägar, dels skall man på skogens vägar utföra de åtgärder som skogsavdelningen avropar samt utföra underhåll av bidragsvägarna. Denna rollfördelning avser vi genomföra mer stringent under 2010. Därför har vid entreprenadupphandling av underhåll för jordägarvägar utrymme skapats för ett större nyttjande av vår egna hyvel och lastbil. Beträffande bidragsvägar budgeterar vi för ett något ökat sommarunderhåll på drygt 2 miljoner kronor. Vi avser att använda alternativa underhållsåtgärder för oljegrusunderhåll och tror att kostnaden därmed kommer att minska. Totalt budgeterar vi en kostnad på 3,6 miljoner kronor för bidragsvägar, varav 2,2 miljoner kronor beräknas täckas av bidrag. Kostnaderna för skogsbilvägar beräknas uppgå till 2,4 miljoner kronor. Våra sammanlagda kostnader för jordägarvägarna förväntas 2010 uppgå till 5,2 miljoner kronor, dessutom tillkommer de 2,2 miljoner kronor som erhålls i stats- och kommunbidrag.

Att vägavdelningen knyts närmare jordägarvägarna medför att vägavdelningen stationeras i garaget på Heden. Därmed kommer all verksamhet att upphöra i verkstaden i Noppikoski eftersom behovet av eget verkstadsutrymme är försumbart även för gallringsgruppen. Beträffande övriga fastigheter finns inga större planerade investeringar eller underhållsåtgärder utöver ordinärt löpande underhåll.

Fastigheter

Kraften budgeteras till nollresultat. För närvarande finns inget styrelsebeslut angående vindkraft, men sannolikt kommer vi inte att investera i egna vindsnurror utan vår roll tror vi kommer att vara att upplåta mark genom arrende. Beträffande satsning på vattenkraft i Älvho pågår ytterligare miljökonsekvensbeskrivning som domstolen efterfrågat i den pågående miljöprövningen. Östanvik är förberett och klart för ansökan om miljöprövning. Vi tror inte att vare sig vind- eller vattenkraft kommer igång under 2010.

Under 2009 togs beslut att fortsätta med jakten enligt de riktlinjer som utarbetats under försöksperioden. Budget för 2010 är enligt uppdraget lagd så att jakten bär sina egna kostnader. Vi avser att göra en flyginventering av älg. Kostnaden kommer att fördelas över några år. Den björnjakt som både jaktansvarig och jaktlagen arrangerar har stor betydelse både ekonomiskt och för älgstammen.

Gemensamt

Gemensamma kostnader budgeteras till 6,3 miljoner kronor. Personalkostnaderna minskar något i jämförelse med fjolårets budget. Gemensamma kostnader innefattar även personalutbildning där vi avser fortsätta med kompetensutveckling för all personal. Även fortsatt friskvårdssatsning planeras. Organisatoriska förändringar innebär oftast initialt oro och att man tappar i fokusering och produktivitet. Vi känner nu att vi passerat det stadiet och att vår personal inom samtliga verksamhetsgrenar utifrån sina förutsättningar på ett förtjänstfullt sätt bidrar till att öka vår produktivitet och att sänka kostnader. Glädjande många förslag till förändrings- och förbättringsåtgärder kommer från personalen, ett uttryck för en kompetent och engagerad personal.

Jordägarnämnd

Nämnden har äskat bidrag på 6,1 miljoner kronor. Anslaget till jordägarvägar budgeteras till 5,2 miljoner kronor. Anslaget till jordägarbidrag budgeteras alltså totalt till 11,3 miljoner kronor exklusive 2,2 miljoner kronor i externa bidrag för 2010.

Finans

Resultatet från finansiella investeringar budgeteras till 2,5 miljoner kronor under 2009. För närvarande ligger 3/4 av det likvida kapitalet placerat räntebärande och resten i aktierelaterade fonder.

Budget per avdelning	**Budget 2010**	**Budget 2009**	**1/1/2008 12/31/2008**
Skogen			
Virkesintäkter	**41 590**	**37 859**	**43 178**
Avverkningskostnader	-14 898	-13 080	-14 108
Lagerförändring			-82
Skogsvård	-5 842	-6 124	-3 877
Gödsling	-792	-1 210	-906
Vägar	-800	-850	-1 391
Administration mm	-2 250	-1 600	-2 060
Summa kostnader	**-24 582**	**-22 864**	**-22 423**
Resultat	**17 008**	**14 995**	**20 755**
Plantskolan			
Externa intäkter	8 855	8 104	7 889
Interna intäkter	1 682	1 850	1 755
Summa intäkter	**10 537**	**9 954**	**9 645**
Rörliga kostnader	-2 032	-1 940	-2 790
Lagerförändring			744
Fastighetskostnader	-970	-855	-1 861
Personalkostnader	-2 200	-2 176	-2 135
Övriga kostnader	-1 227	-1 216	-1 328
Avskrivningar	-2 160	-2 250	-2 019
Kostnader för plantskolan	**-8 589**	**-8 437**	**-9 389**
Resultat	**1 948**	**1 517**	**256**
Fastigheter			
Fastighetsintäkter	209	190	2 030
Jaktintäkter	972	862	609
Kraftintäkter	320	315	317
Summa intäkter	**1 501**	**1 367**	**2 956**
Kostnader för fastigheter	-993	-1 077	-5 104
Verkstad i Noppi	-100		
Jaktkostnader	-955	-815	-645
Kraftkostnader	-320	-500	-1 905
Summa kostnader	-2 368	-2 392	-7 654
Resultat	**-867**	**-1 025**	**-4 698**
Gemensamt och lego			
Försäljning av tjänster och varor	5	82	1 379
Reavinster			1 248
Summa intäkter	**5**	**82**	**2 627**
Personalkostnader	-3 462	-3 613	-3 758
Gemensamma kostnader	-2 842	-1 664	-3 738
Kostnader för legoarbeten			-1 177
Summa kostnader	**-6 304**	**-5 277**	**-8 673**
Resultat	**-6 299**	**-5 195**	**-6 046**
Finansnetto			
Intäkter	**2 500**	**2 500**	**2 545**
Summa kostnader	**0**	**0**	**-2**
Resultat	**2 500**	**2 500**	**2 543**
Nämnden			
Intäkter	670	400	258
Bidrag jordbruk	-1 025	-1 041	-1 031
Bidrag skogsbruk	-1 891	-1 860	-1 221
Röjning	-1 970	-1 470	-1 114
Planläggning	-970	-950	-740
Övriga bidrag	-360	-505	-402
Kulturvård och dylikt	-60	-15	-3
Administration	-280	-300	-316
Nämndearvoden	-200	-130	-205
Summa kostnader	**-6 756**	**-6 271**	**-5 032**
Resultat	**-6 086**	**-5 871**	**-4 774**
Jordvägar			
Intäkter	**2 200**	**2 000**	**2 977**
Kostnader för bidragsvägar	-3 580	-3 350	-2 878
Kostnader för skogsvägar	-2 400	-2 700	-4 889
Vägbyggnationer inkl åtkomstvägar	-200	-450	-160
Administration	-1 220	-1 210	-1 004
Summa kostnader	**-7 400**	**-7 710**	**-8 931**
Resultat	**-5 200**	**-5 710**	**-5 954**

Värmderåsen

– besparingsskogens frivilliga reservat

Värmderåsen är ett fantastiskt skogsområde i den sydöstra delen av besparingsskogen. Det unika med området är de riktigt gamla och grova tallar som finns fördelade över området. Efter att Orsa Besparingsskog bildats i slutet av 1800-talet delades hela innehavet in i 76 block. Under en 10-års period avverkades dessa block och virket såldes genom auktion. Värmderåsen är det enda block som undgick denna avverkning. Virket, som redan då var grovt, sparades för att användas till brokonstruktioner och andra ändamål som krävde virke av extraordinära mått.

Historiskt har tallskogar med stor regelbundenhet härjats av bränder, naturliga eller anlagda. Värmderåsen är inget undantag, fast här är sannolikt en övervägande del av bränderna anlagda för att gynna betet för den intilliggande fäbodens behov. Bränderna, vare sig anlagda eller naturliga, gav upphov till glesa ljusa tallskogar.

I och med att virket fick ett ekonomiskt värde för cirka 150 år sedan, upphörde i stort sett de regelbundna skogsbränderna, både på Värmderåsen och i tallskogar rent generellt. 1957 avsattes en del av Värmderåsen som ett internt reservat. Syftet var att bevara de gamla tallarna, vissa av dem 500-600 år gamla. 1977 fastställde länsstyrelsen området på ca 30 ha som samrådsområde, vilket innebär att besparingen ålades samrådsplikt med länsstyrelsen inför åtgärder som förändrar naturmiljön. Länsstyrelsen anför biologiska värden för flora och fauna i den gamla tallskogen samt värdet för friluftslivet som motiv för samrådsområdet.

Den som idag besöker Värmderåsen möts inte av en ljus och gles tallskog. Avsaknaden av brand under lång tid har lett till att ett fåtal nya tallar lyckats etablera sig, däremot invaderas Värmderåsen i allt större omfattning av granar som växer in i tallkronorna och tar död på de gamla tallarna. Jättetallarna är idag hårt trängda av inväxande granar och står och dör i en skrämmande snabb takt.

Denna utveckling vill vi på besparingen få bukt med, vi vill sköta vårt Värmderåsreservat på ett sådant sätt att de gamla jättetallarna kan leva vidare. För att området för framtiden skall bevara sitt unika biologiska värde är det också viktigt att nya tallar kan växa in och bli framtida grova gamla tallar.

Orsa Besparingsskog har tagit hjälp av Skogsbiologerna och Skogsstyrelsen för att få råd och stöd i hur vi skall ta oss an uppgiften. Det område vi tittar på är knappt 90 ha, det vill säga. nästan tre gånger så stort som det fastlagda samrådsområdet.

En grov åtgärdsskiss tror vi ser ut enligt följande: I den södra delen av området har gransuccessionen gått så långt och biologiska värden finns även i grova gamla granar. Området får utgöra en referensyta för det naturliga förlopp som sker i orörd tallskog med ”skaplig” bonitet i avsaknad av brand. Då sker en omvandling mot en allt mer utpräglad granskog. Ungefär 1/3 av området planeras ingå i referensytan som lämnas i det närmaste orörd, möjligen friställs enstaka stora tallar. Inom den övriga delen planerar vi att konservera samtliga äldre tallar genom friställning. Här vill vi hugga bort de flesta granarna. Även i de yngre tallgenerationerna vill vi glesa ut för att möjliggöra för nya tallar att etablera sig.

Målsättningen för oss i ”Värmderåsreservatet” är för det första att förlänga livslängden för generationen med jättetallar. För det andra vill vi skapa förutsättningar för befintliga medelålderstallar att utvecklas till nya gamla tallar och för det tredje vill vi skapa förutsättningar för nyföryngring av tall. Sammanfattningsvis kan man säga att vi vill bevara talldominansen och de biologiska värden som är knutna till tallarna i Värmderåsen. Det finns idag få områden i regionen som kan uppvisa gamla grova tallar i den omfattning som finns i Värmderåsen, detta är i sanning ett värde att värna. Att bevara gamla talldominerade skogar kräver fortsatt skötsel, de åtgärder vi nu planerar måste följas av motsvarande åtgärder i framtiden. Alternativet är att Värmderåsen blir en granskog, en utveckling som jag och mina kollegor inte vill bidra till!

Text och bild: Carita Bäcklund

De gamla tallarna i Värmderåsen är allt mer trängda av inväxande gran

Exkursion på Värmderåsen 2007

Fiskevårdsområdets fiskodling i Noppikoski

I vår fiskodling har vi övergått till att enbart odla fram röding. Vi räknar med att de åtgärder som vi genomfört i rinnande vatten skall vara tillräckliga för att öringen skall kunna reproducera sig naturligt och inte vara i behov av stödutsättning. Det har även visat sig att vår odling har lämpligt vatten vad avser kvalitet och temperatur för just rödingsodling. Nedan visar vi hur själva arbetet med odlingsstarten går till.

Upptagning av avelsfisk ur en av dammarna i mitten av september innan fisken går i lek.

Avelsfisken är mellan 4-6 år och är ursprungligen upptagna ur Paljakka-sjön.

Fiskarna sorteras, honor i ett kar och hanar i ett annat. Detta görs för att de inte skall stressa varandra utan kunna ”gå i lek” i lugn och ro.

I början av oktober är honorna lekmogna så att de släpper rommen bra. Vi kramar fem honor på rom och sedan kramar vi fem hanar på mjölke. I år kramades totalt 70 honor och 70 hanar. Detta gav 10 liter rom vilket vi hoppas ska ge ungefär 70 000 yngel.

Här ses hur en hane kramas på mjölke ner i bunken med rom. Blandningen får stå i cirka 30 minuter innan den hälls ner i ett kläckträg.

I kläckträget, som hela tiden genomströmmas av rinnande vatten, ligger sedan de befruktade romkornen. I mitten av december blir de levande romkornen ögonpunktade för att sedan kläckas i början av januari.

Årligen sätts cirka 10 000 ett- och två-åriga rödingar ut i fiskevårdsområdets egna vatten.
Vår ambition är att utöka försäljningen av utsättningsfisk till närliggande fiskevårdsområden.

Text och bild: Lars Karlsson

Avsändare: Orsa Besparingsskog, Box 55, 79421 Orsa

Kungörelse av Jordägarstämma 26 november

Ordinarie höststämma med Orsa Besparingsskog hålls i Församlingshemmet i Orsa torsdagen den 26 november 2009 kl. 18.00.

Ärenden:

1. Stämmans öppnande, fråga om stämman blivit i behörig ordning kungjord.
2. Val av justeringsmän.
3. Fastställande av röstlängd.
4. Redovisning av allmänningsstyrelsens förslag till budget för år 2010.
5. Jordägarnämndens förslag till bidrag för år 2010.
6. Fastställande av Jordägarnämndens förslag till bidragsbudget för år 2010.
7. Fastställande av allmänningsstyrelsens förslag till budget för 2010.
8. Valberedningens förslag till arvoden för förtroendevalda.
9. Val av tre ledamöter till valberedningen för åren 2010-2012.

   Mandattiden går ut för Sigurd Mårsén, Roland Hammarbäck och Bo Lindblad.
10. Val av tre revisorer för år 2010, varav minst en skall vara auktoriserad.

    Mandattiden går ut för Michael Holback, Curt Wiik och Tommy Widlund.
11. Val av tre revisorssuppleanter för år 2010, varav minst en skall vara auktoriserad.

    Mandattiden går ut för Ola Blumenberg, Pernilla Bäckman och Susanne Lindblad.
12. Motion angående skötsel och underhåll av historiska miljöer på besparingen.
13. Stämman avslutas.

Till ärendena hörande handlingar finns tillgängliga under 17 dagar före stämman på jordägarkontoret i Orsa. Handlingar finns från samma tidpunkt tillgängliga på vår hemsida www.orsabesparingsskog.se

Den som vid stämman avser att företräda samägd fastighet skall förete fullmakt från samtliga andelsägare. Ställföreträdare för samägd fastighet skall förete av inskrivningsmyndigheten utfärdat bevis om förordnande som ställföreträdare.

För att underlätta upprättande av röstlängd skall delägare, som avser att deltaga i omröstningar vid stämman, anmäla detta till Besparingsskogens kontor senast onsdagen den 25 november före kl 16.00, tel 0250-55 26 04. OBS! Anmälan efter denna tidpunkt godkänns inte!

Orsa den 26 oktober 2009.
ALLMÄNNINGSSTYRELSEN

Efter ordinarie stämma kommer Hans Hanser att informera om vindkraft. Tid finns även avsatt för frågor till förvaltning, allmänningsstyrelse samt jordägarnämnd.

Seminarium om åtkomstvägar

Uppföljningsseminarium om åtkomstvägar hålls onsdagen den 17 februari 2010 kl 18 på Församlingshemmet i Orsa. Föredragande bl.a. från Skogsstyrelsen samt Lantmäteriet. Kom och informera dig och få svar på dina frågor om åtkomstvägar.

För dimensionering av fikat vill vi att du anmäler dig till Christina Lassar senast måndagen den 15/2 2010.
tel: 0250-55 26 04
e-post: christina.lassar@orsaskog.se

Seminariegruppen

Foto: Håkan Särnblad

Nästa nummer

av Jordägaren kommer i maj 2010.

Har du några funderingar eller synpunkter – skicka dem under adress:

Orsa Besparingsskog
Box 55
79421 Orsa
eller e-post: info@orsaskog.se

Form & Tryck: Centrumtryck Mora. 2009.